

Funkční poruchy u IBD pacientů

V. IBD pracovní dny Hořovice 2019
21. – 22. března 2019

MUDR. BARBORA PIPEK

CENTRUM PÉČE O ZAŽÍVACÍ TRAKT. VÍTKOVICKÁ NEMOCNICE A.S.

Funkční poruchy u IBD pacientů

- **IBS sy**—irritable bowel syndrom
- **IBS like sy** - IBS vyskytující se u pacientů s IBD ve fázi remise

- **Dráždivý tračník** – abdominální bolest, změna konzistence a frekvence stolice. Různá intenzita, různá závažnost.

- Dle ROMA kritérii III (ev IV od října 2016)

Tab. 1 C. Funkční poruchy střeva

- C1. Syndrom dráždivého tračníku
- C2. Funkční zácpa
- C3. Funkční průjem
- C4. Funkční nadýmání/pocit nafouklého břicha (distenze)
- C5. Nespecifické funkční poruchy střeva
- C6. Zácpa indukovaná opiáty

Tab. 2 Diagnostická kritéria syndromu dráždivého tračníku

- Opakující se bolest břicha s výskytem nejméně jeden den v týdnu v průběhu posledních tří měsíců spojená s přítomností dvou či více následujících kritérií:
1. Souvisí s defekací
 2. Pojí se se změnou frekvence defekace
 3. Pojí se se změnou formy (vzhledu) stolice

Funkční poruchy u IBD pacientů

- **V osmdesátých letech** publikovány první studie, které sledují pacienty v klinické, endoskopické i laboratorní remisi onemocnění a přetrvávajícími obtížemi ¹
- Pozdní osmdesátá a devadesátá léta jsou obdobím „nezájmu o IBS like sy“
- **Od roku 2000 renaissance**, mnoho studií s úvahami o příčinách a léčbě ²

1. Isgar B, Harman M, Kaye MD, Whorwell PJ. Symptoms of irritable bowel syndrome in ulcerative colitis in remission. Gut. 1983;24:190–192

2. Simrén M, Axelsson J, Gillberg R, Abrahamsson H, Svedlund J, Björnsson ES. Quality of life in inflammatory bowel disease in remission: the impact of IBS-like symptoms and associated psychological factors. Am J Gastroenterol. 2002;97:389–396.

Funkční poruchy u IBD pacientů

- IBS se u IBD vyskytuje častěji než ve zdravé populaci
- **15-20%** zdravé populace trpí na IBS (funkční poruchou střeva)
- **33%** pacientů s UC v remisi má symptomy podobné IBS
- **57%** pacientů s CD v remisi má symptomy podobné IBS
- Prevalence IBS like sy u IBD pacientů v dlouhodobé remisi **2-3x** vyšší než u zdravé populace

Funkční poruchy u IBD pacientů

- **Není predilekce k pohlaví** ^{1,2}
- **Není predilekce ani k věku** ^{1,2}
- **Ani k době trvání IBD** ¹
- **Mírně vyšší asociace u pacientů, kteří prodělali operaci ve spojitosti s IBD** ^{1,2}

1. Farrokhyar F, Marshall JK, Easterbrook B, Irvine EJ. Functional gastrointestinal disorders and mood disorders in patients with inactive inflammatory bowel disease: prevalence and impact on health. *Inflamm Bowel Dis.* 2006;12:38–46.

2. Simrén M, Axelsson J, Gillberg R, Abrahamsson H, Svedlund J, Björnsson ES. Quality of life in inflammatory bowel disease in remission: the impact of IBS-like symptoms and associated psychological factors. *Am J Gastroenterol.* 2002;97:389–396

Funkční poruchy u IBD pacientů

- Je potřeba stanovit **remisi onemocnění** (laboratorní/klinická/endoskopická)
- Vyloučit **relaps** onemocnění
- Myslet na vliv **přidružených onemocnění** (stavů po operaci, SIBO etc.)

- Mnohdy manifestace i jako depresivní sy, úzkosti a snížen well-being

Funkční poruchy u IBD pacientů

- K definitivnímu potvrzení remise využíváme:
- **Laboratorní parametry:** CRP, fekální kalprotektin
- **Endoskopické vyšetření:** dosažení slizničního hojení
- **Klinika:** absence symptomů onemocnění
- Ev pro monitorování zánětlivé aktivity využít **CDAI index pro CN nebo Harvey-Bradshaw index, Mayo score pro UC**

Funkční poruchy u IBD pacientů

- Proč tedy mají pacienti v remisi obtíže?
- **15-20%** zdravé populace trpí na IBS x IBS like sy u IBD pacientů v dlouhodobé remisi **2-3x** vyšší než u zdravé populace
- Není znám jeden vyvolávající faktor, ale je zkoumáno několik patogenetických mechanismů, které nás mohou přiblížit pochopení

Funkční poruchy u IBD pacientů -etiologie

- Přetrvávající zánět (mikroskopický zánět v makroskopicky normální sliznici)
- IBD indukovaná dysmobilita
- IBD indukovaná hypersenzitivita (pozánětlivá)
- IBD indukovaná zvýšená slizniční propustnost
- Narušené složení střevní mikroflory
- Podobnost s postinfekční IBS
- Psychologický stres
- ...

Funkční poruchy u IBD pacientů

- **Jak IBD pacienty s IBS like syndromem léčit?**
- Důkazy limitované, doporučení pro praxi mnohdy sporné, nejednoznačné výsledky studií, omezená dostupnost aktuálních doporučení, rozporuplný efekt léčby, vliv „pocitové“ léčby...
- Preferuje se „STEP UP“ přístup, aby se předešlo nadměrné medikaci u pacientů (a ev kumulace neúčinné medikace)

Funkční poruchy u IBD pacientů - léčba

- **Komunikace s pacientem**

- **Režimová opatření^{1,2}**

- pravidelný denní režim a kvalitní spánek, eliminaci stresu, zvýšení fyzické aktivity, úprava stravovacích návyků (vláknina)...

- **Farmakoterapie^{1,2}**

- *spasmolytika, deflatulencia, laxativa, antidiarhoika...*
- *psychofarmaka* - zmírňují symptomy, protizánětlivě (zatím na zvířecích modelech). Limitovaná data³

1. Meng J, Agrawal A, Whorwell PJ. Refractory inflammatory bowel disease-could it be an irritable bowel? *Nat Rev Gastroenterol Hepatol.* 2013;10:58–61.

2. Šťovíček V. Funkční dyspeptické poruchy: Syndrom dráždivého tračníku. *Medicína pro praxi* 2013;10(11– 12):372–5.

3. Weinberg DS, et al. American Gastroenterological Association Institute Guideline on the pharmacological management of irritable bowel syndrome. *Gastroenterology.* 2014;147:1146–1148

Funkční poruchy u IBD pacientů

▪ Spasmolytika, antidiarhoika

- dobrý bezpečnostní profil
- **př. LOPERAMID** - efekt na průjmy, ale není prokázáno ovlivnění symptomů IBS ¹
(potenciální riziko toxického megacolon jen při aktivitě nemoci u loperamidu) ¹

▪ RIFAXIMIN

- některé studie prokazují *i trvalé zlepšení IBS příznaků* ²
- zlepšení symptomů IBS o 52% u pacientů s IBS sy ²
- přibývají data o zlepšení klinických příznaků pacientů s IBS na vyšších dávkách rifaximinu (1600mg denně a více, 14 dní)

1. Meng J, Agrawal A, Whorwell PJ. Refractory inflammatory bowel disease-could it be an irritable bowel? Nat Rev Gastroenterol Hepatol. 2013;10:58–61

2. Saadi Mohammed. Rifaximin in irritable bowel syndrome: rationale, evidence and clinical use. Ther Adv Chronic Dis. 2013 Mar; 4(2): 71–75.

Funkční poruchy u IBD pacientů

- **Modulace střevní mikroflory**

- Probiotika

- jednoznačně prokázaný efekt jako terapeutická linie **k udržení remise u mírné formy UC a u pouchitidy**¹

- nedostatek dat u IBS like sy

- účinnější než placebo, data ale stabilnější a přesvědčivější u UC²

- potřeba dalších studií

- **FMT** –zatím bez dat na vliv IBS like sy

1. Radavelli B., et al. (2018) "Diet, microbiota and inflammatory bowel disease: review", Nutrition & Food Science, Vol. 48 Issue: 2, pp.259-271.

2. Guandaliny S. Prebiotics and probiotics in irritable bowel syndrome and inflammatory bowel disease in children. Beneficial microbes. November 12, 2014

Funkční poruchy u IBD pacientů, vliv nutriční

- Standardní pojetí stravy s dostatkem vlákniny, bílkovin, tekutin
- Prokázán vliv na IBS, nedostatek dat pro IBS like sy
- **Low FODMAPS** (Fermentabilní Oligosacharidy, Disacharidy, Monosacharidy A Polyoly) ¹
- **GAPS** (Gut and psychology syndrome) – princip detoxikace střeva vede k uzdravě člověka. Fermentace potravin, masové vývary, vodní filtry, vyřazení kosmetiky, ZW a NT princip...komplikovaný postup, několik fází úvodní diety, plná fáze...²
- **Low carb-high fat diet** – bez dat pro IBS like IBD

1. Radavelli B. et al. Diet, microbiota and inflammatory bowel disease: review", Nutrition & Food Science, Vol. 48 Issue: 2, pp.259-271, 2018

2. CAMPBELL. M. et al. Gut and Psychology Diet: Natural treatment for Dyspraxia, Autism A.D.D, Dyslexia, A.D.H.D, Depression, Schizophrenia. 3. vyd. Cambridge: Medinform Publishing, 2011.

CAM use (complementary and alternative medicine)

- **Fytoterapie** (pelyněk, brusnice, pupalka, ječmen, aloe vera). Mnohdy studie na navození remise, celkově ale zlepšují konzistenci stolice, antidepressivní účinky... ¹²
- **Trichuris suis** – heminti (princip modulace imunitní odpovědi hostitele)
Experimentální studie ¹²
- Relaxační techniky, homeopatie, akupunktura ¹
- Tradiční čínská medicína, př. Reiki -náboženský přístup s prvky spiritismu ¹²

1. Zbořil a kol. Idiopatické střevní záněty, Praha; Mladá Fronta, 2018

2. Klaus J, et al. Use of complementary and alternative medicine in patients with inflammatory bowel disease in Germany. Poster presentation ECCO 2019 Copenhagen

Závěr

- Funkční obtíže výrazně snižuje kvalitu života IBD pacientů
- Široká a obtížně uchopitelná problematika léčby IBD pacientů
- Nadále otazné dlouhodobé terapeutické ovlivnění
- Prioritní je vyloučení aktivního projevu zánětu či komplikace léčby/chirurgického výkonu

Děkuji za
pozornost
